

LEONTÍNA BERKOVÁ

KULTÚRA A UMENIE

HISTÓRIA A SPOLOČNOSŤ

SVEDECTVÁ PREŽIVŠÍCH

Autor výstavy: PhDr. Martin Korčok, PhD.

PRIPRAVILO MÚZEUM HOLOKAUSTU V SEREDI

7. 4. – 6. 5., Slovenský inštitút, nám. Republiky 3, Praha 1

Fotografická výstava, ktorá nesie názov *Svedectvá preživších* vznikla počas natáčania filmových dokumentov. Fotografie dopĺňajú emotívne výpovede mužov a žien, ktorí dnes môžu ako poslední povedať, že prežili hrôzy holokaustu. Osobné svedectvá sú spomienkami ľudí, ktorí autorovi vyrozprávali svoj príbeh z tak bolestných a pre súčasnú generáciu už takmer nepredstaviteľných čias.

Autor výstavy **PhDr. Martin Korčok, PhD.** založil združenie Edah, s ktorým natočil 44 filmov s preživšími holokaustu. Okrem toho vydal doplnkové učebné texty k výučbe holokaustu pre študentov stredných škôl a gymnázií a organizoval vzdelávacie semináre pre pedagógov a študentov doma i v zahraničí. Zároveň je autorom viacerých štúdií na tému židovskej problematiky, ktoré vyšli v domácich i zahraničných publikáciách.

Výstava bude prevezená z Terezína, kde bola prezentovaná ako súčasť programu pietneho dňa *Zabudnúť znamená nechať ich znova zomrieť* pri príležitosti pripomenutia si 80. výročia od prvého transportu zo Slovenska, ktorý bol vypravený dňa 25. 3. 1942 z Popradu.

Výstava *Svedectvá preživších* bude v Slovenskom inštitúte sprístupnená **do 6. mája**.

Svedectvá preživších

VIZUÁLNE UMENIE

NATURE FUTURE: MLADÁ EURÓPSKA FOTOGRAFIA

9. 5. – 28. 8., Kampa, ul. Na Kampě, Praha 1

V rámci francúzskeho predsedníctva v Rade Európskej únie predstavuje Francúzsky inštitút v Prahe v spolupráci s jedenástimi európskymi kultúrnymi centrami, ktoré sú členmi EUNIC Praha, výstavu NATURE FUTURE: Mladá európska fotografia, ktorú kurátorsky pripravil francúzsky Collectif Fetart na tému ekológie.

Výstava predstavuje diela dvanástich mladých európskych fotografov, ktorí analyzujú veľkú ekologickú krízu postihujúcu našu planétu s precíznym, súčasným, poetickým a niekedy aj humorným pohľadom.

V rámci výstavy sa pre verejnosť zorganizuje niekoľko okrúhlych stolov s vystavujúcimi umelcami na tému umeleckej angažovanosti, dialógu o umení a klimatickej kríze.

Vystavujúci: Margaux Senlis (Francúzsko), Ruben Martin de Lucas (Španielsko), Daniel Szalai (Maďarsko), Ioana Cirlig (Rumunsko), Ada Zielińska (Poľsko), **Léontina Berková (Slovensko)**, Tomáš Hrůza (Česká republika), Marina Caneve (Taliansko), Jana Hartmann (Nemecko), Maria Oliveira (Portugalsko), Markus Guschelbauer (Rakúsko), Inka & Niclas (Švédsko).

Vernisáž exteriérovej výstavy na Kampe sa symbolicky uskutoční **9. 5.** na Deň Európy.

Zdroj: Francúzsky inštitút

OUTSIDER ART ROMANA LAZARA

3.5. – 29.5., Galerie ktitiků, Palác Adria, 1. poschodie, Jungmannova 31/36, Praha 1

Pojem Outsider Art sa v našich umeleckých kruhoch ešte neudomácnil. Oveľa populárnejšie je obsahovo blízke Art Brut, ktoré od konca 40. rokov propagoval francúzsky maliar a sochár Jean Dubuffet ako "surové umenie". Znamenalo to "originálne umenie v surovom stave". Vzhľadom na svoj pôvod sa art brut často javí ako tiesnivý alebo melancholický, zatiaľ čo outsiderské umenie je chápané o niečo veselšie a konštruktívnejšie, spája autodidaktické s neoficiálnym undergroundom, ale celkom vedome sleduje súčasné postkonceptuálne tendencie.

K protagonistom bratislavského outsiderského umenia dnes môžeme zaradiť **Romana Lazara**, umelca s medzinárodným záberom a osobitým, pozitívne ladeným, pop-artistickým prejavom. Na začiatku tisícročia umelcovi učarovala juhovýchodná Ázia, a tak sa v roku 2017 vydal do Vietnamu, kde si na ostrove Phu Quoc otvoril bar a každoročne tam trávi zimu. Počas pobytu na Slovensku však maľuje a vystavuje. V júni 2021 vystavoval vo foyer Divadla pod Palmovkou v Prahe pod názvom *Hrdý outsider* svoje bohato štruktúrované maľby doplnené lettrismom, perokresbami a kolážami. Diela predstavovali autobiografické príbehy umelca z jeho intímneho denného a nočného života s osobitými názormi na politiku, sex a ľudskú spoločnosť.

Súčasná výstava je súhrnom jeho širokého spektra pohľadov na svet v maľbe, paralelne s výstavou, ktorá sa koná v Kunstlerclube v Nebbiensches Gartenhaus vo Frankfurtu.

Zdroj: Vlasta Čiháková Noshiro

Pripravili: Galéria kritikov v paláci Adria v Prahe v spolupráci so Slovenským inštitútom.

The King, 2017

In gold we trust, 2016

HUDBA

KONCERT VIRTUOSOS V4+

10. 5. Atrium Žižkov, Čajkovského 12/12a, Praha 3

Koncert, na ktorom vystúpia mladí hudobní umelci krajín V4 sa uskutoční v utorok 10. mája 2022 v Atriu na Žižkove. Predstaví sa tiež slovenský huslista **Teo Gertler**. Len 13-ročný husľový virtuóz je známy svojím podmanivým vystupovaním a impozantnou hrou na husle.

Koncert pripravil Maďarský kultúrny inštitút v spolupráci so Slovenským inštitútom.

2022 Rok SLOVENSKÉHO HUDOBNÉHO UMENIA

Hudobný festival PRAŽSKÁ JAR

Slovenský inštitút prvýkrát v histórii spolupracuje so svetoznáмым medzinárodným hudobným festivalom PRAŽSKÁ JAR. Koncerty sú príspevkom Slovenského inštitútu k Roku slovenského hudobného umenia.

26. 5. o 20:00, Rudolfinum – Dvořáková síň, Alšovo nábřeží 12, Praha 1

Koncert Českej filharmónie pod vedením dirigenta Petra Altrichtera. V symfonických básňach *Psyché a Requiem op. 48* sa českému publiku predstaví slovenská sopranistka **Eva Hornyáková**.

28. 5. o 14:00, DOX+, Poupětova 3, Praha 7

Medzinárodný koncert, ktorý je zameraný na prezentáciu krátkych skladieb súčasných skladateľov. V rámci neho sa uskutoční svetová premiéra skladby slovenského skladateľa **Adriána Demoča** *Súzvuk a chvenie* v interpretácii Klangforum Wien (dirigent Bas Wieggers) za osobnej účasti skladateľa.

Eva Hornyáková

LITERATÚRA

ĽUBOMÍR OLACH – autor historickej literatúry

18. 5. o 17:00, Slovenský inštitút, nám. Republiky 3, Praha 1

Predstavíme vám básnika, publicistu a spisovateľa ako autora historickej literatúry. Napísal knihy o národnom buditeľovi Ferdinandovi Jurigovi (*Juriga*), o politikovi Vavrovi Šrobárovi (*Vavro Šrobár – osudové prevraty 1918 – 1944 – 1948*), ekonómovi Imrichovi Karvašovi (*Guvernér Karvaš*), diplomatovi Štefanovi Osuskom (*Osuský – Zabudnutý diplomat*) a mnohé ďalšie.

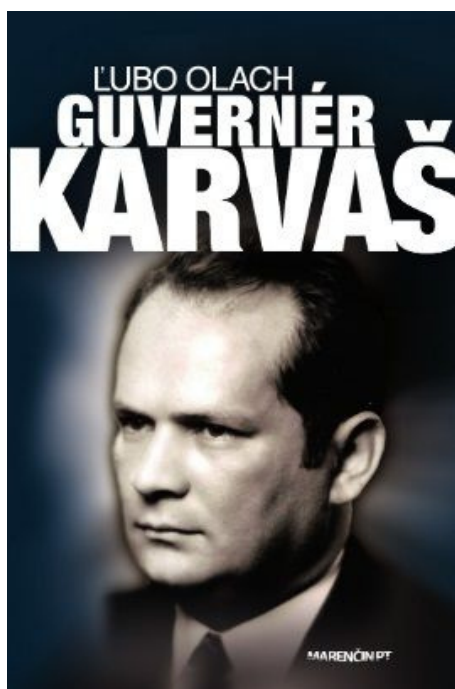
V súčasnosti pripravuje publikáciu o Tidovi J. Gašparovi – bohémovi i úradníkovi, vzdelancovi i zradcovi, ktorého pozná aj slovenská divadelná história ako prvého profesionálneho dramaturga pôsobiaceho v Slovenskom národnom divadle.

Guvernér Karvaš

Život Imricha Karvaša je príbeh o smutnom osude človeka, ktorý pre Slovensko urobil viac ako mnohí pred ním a aj po ňom. Koncom päťdesiatych rokov ho odsúdili za práce o ekonomii, v ktorých poukazoval na bezperspektívnosť komunistickej ideológie a tiež zato, že s komunistami odmietol spolupracovať. Noc po vynesení rozsudku, v roku 1958 bol druhýkrát obvinený a odsúdený pre špionáž a velezradu na sedemnásť rokov väzenia. Zostal v cele sám. Uvedomil si, že v podobnej situácii je aj jeho spolubojovník Gustáv Husák, ktorý si svoj ortieľ doživotia vypočul už pár rokov pred ním. Autor sa pomocou ich pomyselných dialógov vrátil do rokov Karvašovho slobodného života a do čias keď sa na Slovensku diali osudové veci a Karvaš v nich nie raz hral hlavnú úlohu. Obaja, Karvaš aj Husák, hľadajú odpovede na otázky prečo udalosti vyústili do tragédie. V rozhovoroch sa vynárajú aj ich spomienky na politikov (prezident Tiso, predseda vlády Tuka, minister vnútra Mach, šéf propagandy Gašpar, povstalecký predseda SNR Šrobár, minister zahraničia ČSR Clementis, básnik Novomeský, spisovateľ Erenburg).

Osuský – Zabudnutý diplomat

Diplomat Štefan Osuský patrí k takým osobnostiam našich dejín ako bol Vavro Šrobár či Imrich Karvaš. Po zákroku Uhorského ministra školstva Apponyho odišiel študovať do Spojených štátov. V Amerike získal vysokoškolské vzdelanie a pohyboval sa prevažne medzi slovenskými krajanmi. Aktívne podporoval vznik Československej republiky. Jeho pôsobenie ako vyslanca Slovenskej ligy v Paríži a v Ženeve bolo mimoriadne úspešné. Už tu, na rokovaníach, mal prvé nedorozumenia s Edvardom Benešom, ktoré potom pretrvávali počas jeho celej diplomatickej kariéry. Benešov výrazný čechoslovakizmus Osuský musel často zmierňovať. Pôsobenie Osuského počas jeho parížskeho obdobia bolo mimoriadne náročné. Ako mimoriadny minister a vyslanec podpísal Trianonskú zmluvu. Po obsadení pomníčkovskej republiky odmietol vydať našu ambasádu Nemcom. Po rozpade republiky sa v roku 1939 postavil na čelo druhého československého odboja. Ako jeden z prvých organizoval odpor proti Hitlerovskému Nemecku.

FOCUS NA SÚČASNÚ SLOVENSKÚ LITERATÚRU - Zuska Kepplová

Pozor, zmena miesta konania!

25. 5. o 19:00, Café a knihkupectví Fra, Šafaříkova 15, Praha 2

Slovenský inštitút realizuje celoročný cyklus prezentácie súčasnej pôvodnej literárnej tvorby v slovenčine i v českých prekladoch. Podujatie v mesačnej periodicite vzniká v spolupráci s pražským Book's Calling Club a slovenským vydavateľstvom KK Bagala.

Na ďalšom stretnutí so súčasnou slovenskou literatúrou predstavíme tvorbu **Zusky Kepplovej**. Autorka vydala tri prozaické knihy: *Buchty švabachom* (2011, 2. vyd. 2017), *57 km od Taškentu* (2013) a *Reflux* (2015).

Za svoju tvorbu získala Cenu Jána Johanidesa pre mladého tvorcu, Cenu Nadácie Tatra Banky pre mladého tvorcu, Prémium Ceny Ivana Kraska za debut a bola dvakrát vo finále ceny Anasoft litera. Všetky tri knihy vyšli aj v českom preklade Yvetty Ellerovej.

Účinkujú: **Zuska Kepplová, Yvetta Ellerová, Koloman Kertész Bagala**

Moderuje: Jakub Pavlovský

Buchty švabachom

Mozaikovitý román o mladých ľuďoch, ktorí odchádzajú do cudziny s vidinou vyššieho zárobku, lepších možností seberealizácie a predovšetkým s túžbou po intenzívnejšom živote.

Vydavateľ: KK Bagala, (2011, 2. vyd. 2017)

57 km od Taškentu

Dve novely o expatoch – ľuďoch, ktorí síce žijú mimo svoju domovinu, no majú šancu plánovať, ako bude vyzerat' zajtraší svet, ideálne mestá, lepšie miesta pre život. Američania to skúšajú v postsocialistickej Bratislave, Srbka v Budapešti...

Vydavateľ: KK Bagala, (2013)

Reflux

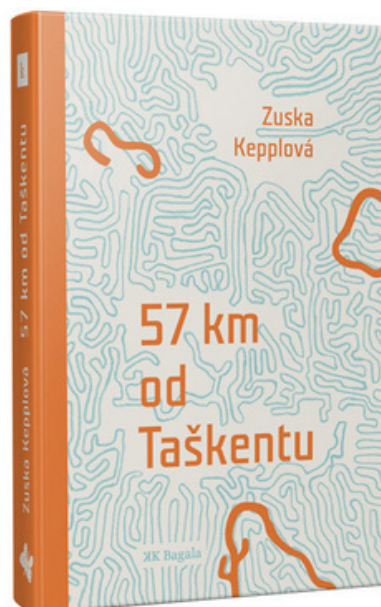
Reflux je o návrate študentky africkej literatúry do malého slovenského mesta, kde sa stretáva s rodinou a priateľmi z detstva.

Kniha bola vo finále Ceny Anasoft litera medzi 10 najlepšimi knihami Slovenska.

Vydavateľ: KK Bagala, rok (2015)

Zuska Kepplová

SCÉNICKÉ UMENIE

REŽISÉR ROMAN POLÁK

17. 5. o 18:00, Slovenský inštitút, nám. Republiky 3, Praha 1

Predstavíme Vám dve publikácie o výnimočnom slovenskom, predovšetkým divadelnom režisérovi, ktorý zanechal zásadnú stopu vo viacerých divadlách. Po absolvovaní VŠMU roku 1982 pôsobil v činohre Štátneho divadla v Košiciach a od roku 1984 v Divadle SNP v Martine. Výsledky jeho práce v martinskom divadle ho zaradili medzi najvýznamnejších divadelných režisérov osemdesiatych rokov. Jeho réžie neboli vždy prijímané jednoznačne, vždy však rozvírili pokojnú hladinu a boli výzvou na polemické diskusie.

Predstavenia Romana Poláka svojím významom presahovali rámec slovenského divadla. Najúspešnejšie martinské inscenácie *Dotyky a spojenia* (pôvodný názov *Spor*, 1988) P. de Marivaux a Brechtov *Baal* (1989) reprezentovali česko-slovenské divadlo na medzinárodných festivaloch po celej Európe. Obidve predstavenia mali úspech na prehliadkach vo Wroclawi a Toruni v Poľsku, *Baal* bol udalosťou v Moskve. *Dotyky a spojenia* na BITEF v Belehrade a obidve predstavenia s ročným odstupom (1988 a 1989) nadchli divákov a odbornú kritiku v škótskom Edinburghu. Inscenácia *Dotyky a spojenia* dostala dokonca The Guardian Critics'Choice, čo je prestížne ocenenie kritikov denníka The Guardian. Z neskoršieho obdobia je výrazná etapa spolupráce s národnými divadlami v Bratislave, Prahe a Brne. Od roku 1990 spolupracoval s Divadlom Astorka – Korzo '90 a v rokoch 1995 – 2000 bol jeho interným režisérom. Viaceré jeho inscenácie komunikovali s kryštalizujúcou sa poetikou divadla na báze humorného pohľadu na svet prostredníctvom transponovania vážneho do groteskných travestií. Krutý diagnostik Polák svet surovo obnažoval v jeho mravnej skazenosti, svojimi inscenáciami viac reflektoval makroobraz spoločnosti cez individuality, s implicitným mravným imperatívom bezostyšne ukazoval vypäté vášne i temné ľudské stránky. Roman Polák, režisér osobitého a nezameniteľného rukopisu, vytvoril vyše sto inscenácií. Výrazné miesto v jeho dramaturgicko-režisérskom uvažovaní predstavuje klasická ruská literatúra a súčasná slovenská dráma, ktorej tvorbu sám iniciuje a programovo podnecuje. V každom divadle, kde pracoval, provokoval hercov k nadpriemerným a prekvapivým, až sebapoznávajúcim výkonom. Polákova kratšia či dlhšia prítomnosť v akomkoľvek slovenskom divadle v pozícii umeleckého šéfa znamenala pre súbor pozdvihnutie jeho umeleckej úrovne, často s presahom do umelecko-estetického vývoja divadla na Slovensku vôbec.

O spoluprácu s Romanom Polákom prejavili záujem aj divadlá v zahraničí. V estónskom Talline pripravil Marivauxove *Dotyky a spojenia* (1989), v Chicagu (Shakespearey Repertory) *Shakespeareovho Macbetha* (1992) a v Paríži v Théâtre Moliere to bol *Puškinov Kamenný host* alebo *don Juan* (1999).

V rokoch 2006 – 2008 bol riaditeľom Činohry SND, ktorého pôsobenie možno hodnotiť vo vyše storočnej histórii divadla ako najvýraznejšie. Prišiel s víziou otvoreného divadla, ktoré reflektuje aktuálne pnutie v spoločnosti, v rámci dôslednej koncepcnej dramaturgie sa zamerával na kultiváciu a rast diváka, na rozvoj pôvodnej drámy, na podporu rozvoja mladých režisérov a v neposlednom rade na divadelné osvojenie si Novej budovy SND (o. i. projektom *Desatoro*, ktorý sa realizoval aj v nečakaných zákutiach divadla).

Je držiteľom viacerých umeleckých i spoločenských vyznamenaní a viacnásobným držiteľom ocenenia DOSKY (*Scény z domu Bessemenovovcov/Meštiaci, Les, Anna Kareninová*), ako aj ceny Akadémie divadelných tvorcov (*Ruské denníky*).

Zdroj: SND, lk

Dagmar Inštitorisová: Čítanie v mysli režiséra (Romana Poláka)

vydavateľ art, oz. Bratislava v spolupráci s VŠMU

Monografia Dagmar Inštitorisovej *Čítanie v mysli režiséra (Romana Poláka)* vyplňa biele miesta vo výskume súčasného slovenského divadla, pretože o jednom z najvýznamnejších slovenských divadelných režisérov, mnohokrát ocenenom, doteraz nevyšla žiadna vedecká či odborná publikácia, ktorá by sa kompletizujúcim spôsobom a do hĺbky zaoberala celou jeho tvorbou.

Monografia je výsledkom dlhoročného výskumu umeleckej tvorby Romana Poláka hlavne ako divadelného režiséra v profesionálnych divadlách doma či v zahraničí, ale aj v podmienkach amatérskeho divadla. Súčasťou výskumu bola však aj analýza Polákovej filmovej, televíznej a hereckej, dramatickej, paradivadelnej či inej umeleckej tvorby a tiež jeho teatrologické práce, v ktorých sa zaoberá poetikou svojho umeleckého jazyka. Dramatické dielo Romana Poláka je analyzované a interpretované z hľadiska osobitostí jeho divadelného, filmového, televízneho atď. jazyka.

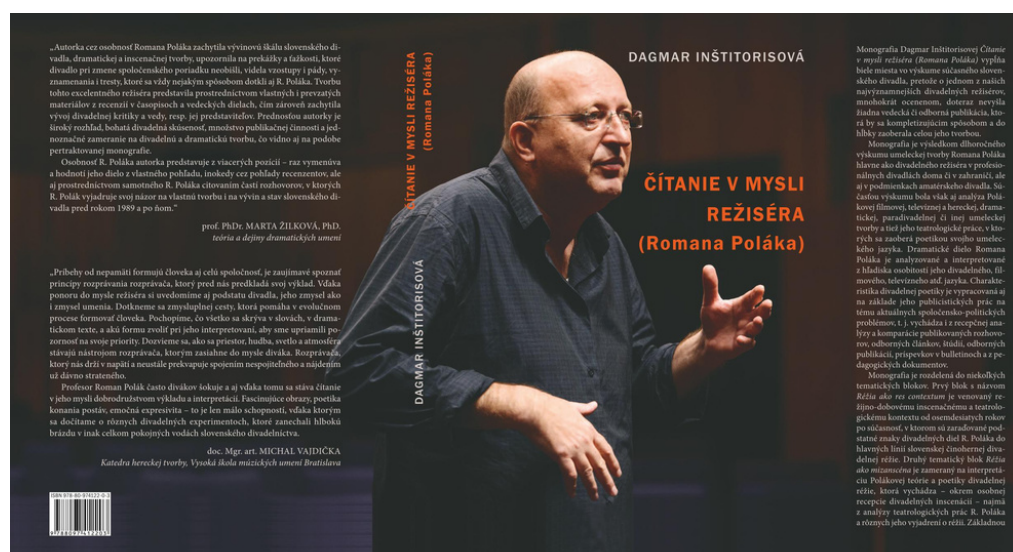
Osobitosťou použitej interpretačnej koncepcie monografie sú vsuvky vo forme úryvkov z Polákovej dramatickej tvorby (divadelnej, televíznej a básnickej). Súčasťou monografie je DVD príloha, obsahuje teatrologické, odborné a publicistické práce R. Poláka (diplomová práca, habilitačná práca, inauguračná práca; odborné a publicistické rozhovory, odborné a publicistické články) a výber z personálnej biografie, či tiež súpisy jeho réžii, autorských diel a ocenenia.

Horák – Polák: Hovory o divadle

vydavateľstvo Slovart, 2020

Publikácia predstavuje tvorbu popredného divadelného režiséra Romana Poláka. V prvej časti sleduje začiatky jeho režijných aktivít v alternatívnom amatérskom divadle až po pôsobenie na profesionálnych scénach do roku 1989 - najmä v Štátnom divadle Košice a v Divadle SNP Martin. Druhú časť tvoria rozhovory spisovateľa, dramatika, literárneho a divadelného vedca Karola Horáka s Romanom Polákom, v ktorých režisér odhaľuje zákulisie svojej práce. Kniha sa venuje predovšetkým Polákovým činoherným inscenáciám, okrajovo spomína aj jeho operné réžie.

Účinkujú: **Roman Polák, Dagmar Inštitorisová, Božidara Turzonovová**
Moderuje: **Ľubica Krénová**

ČÍTAJTE PO SLOVENSKY, ČÍTAJTE SLOVENSKÚ LITERATÚRU

Knihy sú k dispozícii aj k zapožičaniu!

Slovenský inštitút dáva do pozornosti zbierkový fond SLOVANSKEJ KNIHOVNY, ktorý je súčasťou Národnej knihovny v Praze. V slovenskom fonde nájdete bohato zastúpenú pôvodnú beletristickú tvorbu, ale aj vedeckú literatúru. Tento zbierkový fond sa rozširuje už niekoľko desaťročí.

V beletristickej tvorbe medzi aktuálnymi prírastkami za posledné dva roky nájdete napr. diela:

Pavel „Hirax“ Baričák – More srdca, 2015, Martin: HladoHlas Group

Michal Habaj – Spevy kyborgove, 2020, Bratislava: Občianske združenie Vlna : Drewo a srd

Erik Ondrejčíčka – Za jedinou vetou, 2020, Bratislava: Ikar

František Rojček – Mám to na malíčku, 2020, Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej,

Igor Adamec – Keď vonku prší, 2020, Žilina: Artis Omnis,

Boris Filan – Široko ďaleko, 2019, Bratislava: Slovart

Dušan Mitana – Nezvestný, 2019, KK Bagala

Václav Pankovčín – Poviedky: videla som anjela!, 2019, Levice: KK Bagala

Richard Pupala – Ženy aj muži, zvieratá, 2020, Bratislava: Lindeni

Ľubomír Feldek – Umenie neodísť, 2019, Levoča: OZ Krásny Spiš, 2019

Viac informácií o knižnom fonde nájdete na:

<https://www.nkp.cz/slovanska-knihovna>

alebo na

<https://www.facebook.com/SlovanskaKnihovna>

JUBILEÁ

100. výročie narodenie **TIBORA BÁRTFAYA** (1922 – 2015), slovenského sochára

Bol synom sochára Júliusa Bártfaya, ktorý bol spolu s Jánom Koniarekom považovaný za spoluzakladateľov moderného slovenského sochárstva 20. storočia. **Tibor Bártfay** patril k predstaviteľom novodobého sochárstva – v komornej i monumentálnej tvorbe. Vo svojich začiatkoch sa prihlásil k trendom proeurópskeho sochárstva, avšak časom sa stal privilegovaným sochárom v období tzv. normalizácie, ktorého prevažná časť tvorby vznikala na objednávku. Vytvoril viac ako 30 pamätníkov, vyše dvetisíc plastík a vyše šesťsto portrétnych podobizní, množstvo pamätných medailí, reliéfov. Venoval sa aj maľbe, kresbe a tvorbe koláží, v ktorých štýlovo viac smeroval od realizmu k znakovému symbolu. Jeho dielo je druhovo aj tematicky mnohostranné, ale tiež kontroverzné (napr. portrét Klementa Gottwalda). O i. je autorom viacerých architektonických i historických plastík (Pomník obetiam Mauthausenu či známa *Fontána mieru* na Hodžovom námestí v Bratislave).

Tibor Bártfay

80. výročie narodenia **EMÍLIE VÁŠÁRYOVEJ** (1942), slovenskej herečky

Emília Vášáryová je divadelná a filmová herečka a jedna z najlepších pedagogičiek herectva. V roku 1963 absolvovala štúdium herectva na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a v tom istom mala za sebou prvú veľkú filmovú skúsenosť, keď hrala po boku Jana Wericha v českom filme *Až přijde kocour*.

Rok pôsobila v činohre divadla Nová scéna v Bratislave, kde mala možnosť spolupracovať s prvou slovenskou profesionálnou režisérkou Magdou Lokvencovou. Od roku 1964 je členkou Činohry Slovenského národného divadla, kde pôsobí dodnes. Stvárnila cez sto divadelných postáv, súpis jej filmových a televíznych úloh obsahuje takmer dvesto titulov. Pre jej osobnostné herectvo je charakteristická autenticita a neobyčajné umenie paradoxu vo výrazových prostriedkoch, ktorým dokáže majstrovsky zlomiť vypäté dramatické situácie do groteskných.

V roku 1989 sa začala spoločensko-politicky angažovať a niekoľko mesiacov pôsobila ako poslankyňa. Vďaka dôvere v divadelnej stavovskej obci vykonávala tiež funkciu predsedníčky transformovaného Združenia divadelníkov na Slovensku. Slovenské národné divadlo by bez jej návratu na javisko zostalo nenahraditeľne ochudobnené. Svedčia o tom desiatky následne vytvorených postáv (napr. Estelle vo *Vylúčení z verejnosti*, Ranevská vo *Višňovom sade*, Starenka v *Stoličkách*, za ktorú získala ocenenie DOSKY; ďalšie ocenenie DOSKY získala za stvárnenie Marie Callas v *Majstrovej lekcii*, a i.). Emília Vášáryová bola otvorená aj spolupráci s alternatívnou scénou a účinkovaním napr. v literárno-hudobných večeroch *Vari sa mi marí?* jej vyjadrovala veľkú podporu. Od konca deväťdesiatych rokov pravidelne hrala na pražských scénach. Za stvárnenie postavy mladšej sestry Ritter v inscenácii Divadla Na zábradlí *Ritter, Dene Voss*, v partnerstve so Zdenou Hadrboľcovou a Jiřím Ornestom, získala Cenu Alfréda Radoka za najlepší herecký výkon. V Činohernom Klube hrala v inscenácii *Návrat do poušťa* po boku Petra Nárožného. V postave Pestúanky v inscenácii *Romeo a Julie* v rámci LSS sa s veľkým zmyslom pre humor a sebaironiu prepracovala do postáv žien staršieho veku. V tom istom období sa začala intenzívne uplatňovať aj v českom filme: *Pelíšky, Václav, Nestyda* a i., za hlavnú postavu v snímke *Horem pádem* získala cenu Český lev za najlepší ženský herecký výkon.

Za svoju tvorbu a spoločenské postoje rovnako získala viacero významných ocenení. Je držiteľkou štátneho vyznamenania Rad Ľudovíta Štúra I. triedy, ale aj Medaily za zásluhy Prezidenta Českej republiky, z rúk Václava Havla.

Emília Vášáryová

film *Eva Nová*

80. výročie narodenia **BOŽIDARY TURZONOVOVEJ** (1942), slovenskej herečky

Študovala na VŠMU v Bratislave a bola jedinou vo svojej generácii, kto dostal ponuku angažmánu do Slovenského národného divadla hneď po absolutoriu v roku 1963.

Zaslúžil sa o to vtedajší umelecký šéf Ladislav Chudík, ktorý ju spolu s Emíliou Vášáryovou objavil pre prvú slovenskú scénu. Už počas štúdia dostala prvú filmovú príležitosť vo filme *Most* na tú stranu, kde si zahrala so svojím manželom, hercom Jozefom Adamovičom. Čoskoro si ju všimli aj českí filmári ako Jiří Krejčík, Otakar Vávra a Petr Weigl. Do povedomia filmových divákov sa zapísala najmä ako predstaviteľka opernej divy Emy Destinovej v Krejčíkovom filme *Božská Ema*. Postavu svojráznej madam Gábi Stolařovej stvárnila v dvoch voľných filmových pokračovaniach *Anděl s ďáblem v těle* a *Anděl svádí ďábla*. Patrila k slovenským herečkám a hercom, ktorí kvalitatívne obohacovali osobitne estetickú hudobno-výtvarnú kinematografiu českého režiséra Petra Weigla. Epizódnu postavu menom Turzonovová s veľkou gráciou, s veľkým životným nadhľadom a schopnosťou sebairónie stvárnila vo filme Jana Svěráka *Vratné láhve*. V divadle vytvorila stovky pozoruhodných a v jej stvárnení nezameniteľných postáv v širokom žánrovo-výrazovom rozpätí, akého je schopná iba veľká umelkyňa, vrátane Smrti v ikonickom muzikáli *Na skle maľované*, či bravúrnej kreácie Sarah Bernhardt v inscenácii *Posledné leto Sáry Berhardtovej*. Má neobyčajný zmysel pre hereckú skratku, majstrovstvo dokonalej javiskovej reči vo verši, a tiež zmysel pre humorné pointovanie postáv.

Naposledy sa predstavila pražskému publiku v rámci hostovania SND v Prahe, ktoré zorganizoval Slovenský inštitút, a síce v inscenácii hry *Sova*, ktorú na objednávku SND priamo pre Božidaru Turzonovovú upravila jej autorka – česká dramatička a speváčka Natalie Kocáb.

Okrem mnohých divadelných cien jej v roku 2008 bolo udelené štátne vyznamenanie Pribinov kríž II. triedy. V roku 2009 získala Cenu Jozefa Kronera za celoživotnú tvorbu. V súčasnosti o nej nakrúca dokumentárny film režisérka Yvonne Vavrová.

Božidara Turzonovová

film *Vratné lahve*

Hlavným mediálnym partnerom Slovenského inštitútu je Český rozhlas.

Zmena programu vyhradená.

Slovenský inštitút, nám. Republiky 1037/3, 110 00 Praha 1
+420 224 948 135 | si.prague@mzv.sk | www.slovenskyinstitut.cz

